MADAGASKAR forum

Vennskapsforeningen Norge - Madagaskar
Fikambanana Fifankatiavana Norvezy – Madagasikara

nr 1 2014 årgang 12

Madagaskar har trykket på restart!

Med reiser som lidenskap

Biogass og solvarme

Som fisken i vannet

MADAGASKAR forum

www.madagaskar.no

Organ for Vennskapsforeningen Norge - Madagaskar (VNM)

STYRET I VNM

LEDER
Arild Øystese Hansen
E-POST
arild.ha@online.no

ØVRIGE STYREMEDLEMMER
Lilliann Razafimandimby Våje, nestleder (2014-2016)
Jakob Vea, kasserer (2013-2015)
Guro Veum, sekretær (2013-2015)
Christiane Marie Ødegård (2014-2016)
Olav Stav, repr. Stavanger kommune (2014-2016)
NN, repr. FIMANOR (2014-2016)
Christian Razafimahatombo, vara (2014-2015)
Bård Bakke, vara (2014-2015)

Vennskapsforeningen er ikke ansvarlig for innholdet i bladet; dette er redaktørens ansvar. Redaksjonen følger Vær Varsomplakaten og Redaktørplakaten.

REDAKTØRER
Henrik Seglem Grydeland
E-POST
grydeseg@hotmail.com
TLF 400 44 753

Arne Morten Rosnes
E-POST
Arne.morten.rosnes@gmail.com
TLF 402 03 604

FORMGIVING
Anita R.
ARI Design

LOGO
Alvar Berget

FOTO FORSIDE
RN5, kanskje verdens verste vei.
www.wau.travel

FOTO BAKSIDE
Arne Morten Rosnes

ISSN 1504-4750

REDAKTØREN HAR ORDET

En ny start?

25. januar fikk endelig Madagaskar en ny demokratisk valgt president, og nå håper alle, får vi anta, på en ny start og en bedre fremtid. Mange har uttrykt glede og optimisme (se artikkelen til Øyvind Dahl på side 4). Verdensamfunnet gleder seg, diplomatiske forbindelser gjenopptas, turistene begynner å komme tilbake (vi har et par artikler om dette også), den nye president Hery Rajaonarimampianina ser ut til å distansere seg fra den tidligere «president» Andry Rajoelina og mye virker bra. En ting synes alle å være enige om: Etter de 4,5 år med vanstyre som har rådet siden 2009 kan ikke ting bli verre. Madagaskar siden 2009, har blitt karakterisert som en kropp uten hode og det er ingen dårlig beskrivelse. Som alltid, når slike ting skjer, er det de fattigste som blir hardest rammet. Man kan ikke annet enn å undre seg over hvordan Madagaskars meget hardt prøvde befolkning har kommet seg gjennom, men det har de. Og nå venter en ny tid! Vil det bli en bedre tid?

Ser man bakover til 1960, ser man at optimisme har blitt avløst av pessimisme, som har blitt avløst av ny optimisme, nye nedturer osv.
Hvordan skaper man et samfunn med orden, økonomisk trygghet, stabile institusjoner, lav korrupsjon, et velfungerende næringsliv osv. osv? Man kan lese mange gode idéer i et utall bøker skrevet av økonomer, statsvitere, antropologer etc. Løsningsforslagene er gjerne solid underbygget, gjerne forsket frem og ofte gjensidig utelukkende (teoriene til Karl Marx og Adam Smith for eksempel). Vil den nye presidenten skape et godt samfunn?
Vil optimismen bli etterfulgt av konkrete, gode resultater?
Eller vil kynikerne få rett?

Svaret får vi en eller annen gang i fremtiden. La oss håpe at den nye presidenten holder hjertet varmt, hodet kaldt, og at det gassiske folk gir ham tid og handlingsrom slik at optimistene får rett!

Henrik S. Grydeland

I DETTE NUMMERET

4 MADAGASKAR HAR TRYKKET PÅ RESTART-KNAPPEN

6 TRE OPPFATNINGER OM VALGET PÅ MADAGASKAR

7 NABOER SAMMEN MOT KRIMINALITET

8 AKVAKULTUR MOT FATTIDOM

10 MATLAGING MED SOLA

11 STORFINT BESØK I VENNSKAPSFORENINGEN

12 TRAVEL BUSINESS (ALMOST) AS USUAL!

14 MED REISER SOM LIDENSKAP

16 BIOGASS - GENIAL LØSNING FOR MILJØET

18 GIVERSTYRT BISTAND?

20 ÅRSMØTE MED NYE TANKER

22 NY BOK: GULROT BEDRE ENN PISK

23 SMÅNYTT

REDAKSJONEN

STAVANGER

ARNE MORTEN ROSNES (41)
er fra Stavanger og er gift med tidligere VNM-styremedlem Ellen Vea Rosnes. Han var på Madagaskar frem til juli 2008 og arbeidet litt frivillig for NMS i tillegg til stilling som informasjonskonsulent i FNs matvareprogram (WFP) siden april 2007. Nå bor familien i Stavanger. Han jobber i Blå som driver med opplæring og kommunikasjon.

E-post: arne.morten.rosnes@gmail.com

STAVANGER

HENRIK SEGLEM GRYDELAND (49)
bor i Stavanger der han jobber som lærer på Solborg Folkehøyskole på en solidaritet-, reise- og fotballinje. Han jobbet som lærer på Den Norske Skolen på Antsirabe i perioden 93 - 98 og 2002 - 2004. Han er utdannet lærer og journalist.

E-post: grydeseg@hotmail.com

SKI

LILLIANN RAZAFIMANDIMBY VÅJE (40)
kommer fra og er oppvokst på Madagaskar, men hun er født i Norge og har bodd her i mange år. Hun studerte økonomi, organisasjon og ledelse på Universitet for Miljø og Biovitenskap på Ås. Sammen med sin norske mann, har Lilliann jobbet som misjonær for Det Norske Misjonsselskap i to år i Etiopia og i syv år på Madagaskar. Nå jobber hun som organisasjonsrådgiver i Digni.

E-post: lilliann.vaje@gmail.com

MADAGASKAR

SOPHIE KÜSPERT-RAKOTONDRAINY (25)
har bodd på Madagaskar i ni år med avbrekk på to år i Norge siden 2002. Hun har gått på både norsk og gassisk skole og har jobbet i Provert og grønne skoler, Bara. Hun tar nå en master i "Comparative and International Education" ved Universitetet i Oslo. Hun og ektemannen Mparany driver et barnebokforlag, "Vakoka Vakiteny" på Madagaskar der de gir ut bøker på morsmålet.

E-post: famrakotondrainy@gmail.com

Madagaskar har trykket på restart-knappen

Etter fem år med politisk krise preget av politisk uro, internasjonale sanksjoner, kriminalitet og korrupsjon, galopperende fattigdom og økonomisk katastrofe, har Madagaskars borgere gjort slutt på overgangsstyret og valgt ny president og ny nasjonalforsamling. Den nye presidenten har utnevnt en ny regjering og lover en ny start for den kriserammede øya.

TEKST: ØYVIND DAHL
FOTO: TRIBUNE, L'EXPRESS

Hery Rajaonarimampianina avla ed som Madagaskars nye president lørdag 25. januar på et nesten fullsatt Mahamasina stadion i Antananarivo. Både diplomatisk korps, politikere og militære ledere var til stede. Den nyvalgte presidenten holdt en tale som også motkandidaten Jean Louis Robinson karakteriserte som en god og forsonende tale. Herys hovedprogram er å legge krisen bak seg og skape forsoning og utvikling. Han vil ikke drive «heksejakt» overfor tidligere konkurrenter. Det ble lagt merke til at han sa at han ville føle seg fri til å samarbeide med alle, også de som hadde vært hans motstandere. Hery vil være president for alle gassere uansett hvor de kommer fra, uansett økonomisk og etnisk status.

Forsoning og økonomisk vekst

Det var overraskende for mange at den kandidaten som overgangspresident Andry Rajoelina støttet, vant presidentvalget 20. desember med 53 prosent mens Marc Ravalomananas kandidat Jean Louis Robinson fikk 47 prosent. Ved første runde av valget der 33 kandidater stilte opp, var det motsatt: Robinson vant med 21 prosent og Hery R. fikk 16 prosent.

Den nye presidenten vil føre en kompromissløs kamp mot korrupsjon og misbruk av offentlige midler. Han vil slå ned på urettmessig maktbruk, gjeninnføre personlig sikkerhet og få på plass et rettferdig og balansert justisvesen som ikke bare beskytter de som kan betale, men kan verne om de svakes rettigheter. Han vil støtte bøndene og håndverkerne slik at de kan få betalt for det de produserer og få i gang en økonomisk vekst. Også helsevesen og skolevesen skal styrkes og prioriteres. Dette betyr mye for folk flest. Han vil bygge opp Madagaskars infrastruktur, veier, havner og luftfart og verne miljø og hindre ulovlig hogst i nasjonalparker og over hele øya.

Hvem er president Rajaonarimampianina?

Hery Rajaonarimampianina (56) er bondesønn av gassisk adelsfamilie (Andriana). (Det betyr at han kan føre slekten tilbake til merinakongene og dronningene i Antananarivo.) At han er vokst opp på landsbygda, gjør at han kjenner den gassiske hverdagen utenom byene. Han er gift med Voahangy Rajaonarimampianina som deltok aktivt i valgkampen. Hery har religiøs tilknytning til den reformerte kirken, FJKM der broren hans er prest.

Rajaonarimampianina har vært finansminister under Andry Rajoelinas regime. Han har utdannelse i finans og budsjett fra Universitetet i Antananarivo og fra Quebec i Canada. Han er kjent for å ha styrt Finansdepartementet med sikker hånd under den politiske krisen da nesten all stat-til-stat bistand ble frosset. Hery R. har sørget for at Madagaskar har holdt internasjonale avtaler og betalt sin gjeld under hele krisen. Den gassiske valutaen Ariary har holdt seg stabil, inflasjonen har vært under kontroll. De som kjenner ham sier også at han har evnen til å lytte til andre.

Mange trodde at han ville innsette overgangspresident Andry Rajoelina som ny statsminister. Men det internasjonale samfunnet har tydelig sagt fra at de ikke vil anerkjenne personer som tok aktivt del i kuppet i 2009 i ledende stillinger. Etter presidentvalget er den tidligere disc-jockey-en blitt mer og mer isolert. Han hevder selv at han er blitt forrådt av den kandidaten han selv støttet. Paradoksalt nok ser det ut til at de som støttet den avsatte presidenten Marc Ravalomanana er de som sterkest støtter opp om den nye presidentens linje om forsoning

og utvikling. Madagaskars befolkning er lei av ødeleggende krise og ønsker en ny start. Da snur de den politiske kappen den veien vinden blåser, og det er i favør av Rajaonarimampianina.

Rajaonarimampianinas utenlandsreiser

Straks han hadde fått bygget opp sin egen stab og innsatt noen nye medlemmer i grunnlovsdomstolen (HCC), reiste presidenten på sine første utenlandsreiser. Først til Addis Abeba der den Afrikanske union (AU) var samlet til toppmøte. Her ble Madagaskar tatt inn i varmen igjen etter å ha vært suspendert siden kuppet for fem år siden. I mars møtte han i FNs hovedkvarter i New York. Han oppnådde også at Madagaskar blir reintegrert i Det internasjonale pengefondet (IMF). På besøk i Paris fikk han forsikringer om at Frankrike vil bidra til å få utviklingen i gang igjen. I begynnelsen av april var han i Brussel. Der deltok han på toppmøte for afrikanske ledere i EU.

Internasjonal anerkjennelse og økonomisk utvikling

Det internasjonale samfunnet har reagert positivt på presidentskiftet som bygger på et demokratisk valg med internasjonale observatører og støtte fra FN. Den afrikanske union (AU) og SADC som har meglet i konflikten, har opphevet sanksjonene mot Madagaskar. Etter at Regjeringen Roger Kolo med 31 ministre ble utnevnt på langfredag, har Frankrike, EU, USA, Russland, Kina, Japan, Sør-Afrika og en rekke andre land uttrykt sin støtte til det nye regimet. EU, Det internasjonale pengefondet (IMF) og Verdensbanken har gjenopptatt sine utviklingsprogram. USA sier at den første etappe for å gjenoppta samarbeidet om African Growth Opportunity Act (AGOA) er på plass. Dette programmet ble frosset etter statskuppet 17. mars 2009. AGOA gir tollfrihet for tekstilprodukter produsert på Madagaskar for det amerikanske markedet. Det kan gi mange nye arbeidsplasser.

Valg av statsminister

Presidenten tok seg god tid før han utnevnte statsministeren 11. april, nesten tre måneder etter presidentinnsettelsen. Det var nok klokt, for grunnloven sier at statsministeren skal utnevnes fra det parti eller den politiske gruppering som har sterkest støtte i nasjonalforsamlingen. Etter valget på nasjonalforsamlingen hevdet gruppen som følger overgangspresident Andry Rajoelina (MAPAR), at de var den største gruppen i parlamentet slik at de hadde krav på statsministeren. Men etter hvert har andre koalisjoner som Plattformen for presidensiell majoritet (PMP) hevdet at de har flertallet sammen med noen uavhengige delegater. Valget falt til slutt på legen Roger Kolo.

Hvem er statsminister Roger Kolo?

Statsminister Roger Kolo (70) er utdannet røntgenlege og har i flere år arbeidet i Sveits. Han var uavhengig presidentkandidat da det ble satt opp en liste med 41 kandidater i høst, men måtte trekke seg, siden han ikke hadde bodd seks måneder sammenhengende på øya før valget. Derfor var han ikke med på listen over 33 kandidater som stilte til valg 22. desember. Kolo er fra Menabe, området rundt Morondava på Vestkysten. Han er gift med Zakia Katoun. Hans familie er aktivt engasjert i Den lutherske kirken (FLM) i Morondava. Han studerte medisin ved Universitetet i hovedstaden. Senere tok han medisinsk diplomeksamen i Genève i Sveits der han også spesialiserte seg som røntgenlege. Han har praktisert som allmennlege i Mahajanga og ledet nå et røntgeninstitutt i Genève. Han gjentar stadig at han, til tross for flere år i Europa, ikke har fjernet seg fra sitt fedreland og sine røtter. Han har uttalt sterk støtte til presidentens program.

Den nye regjeringen

Det tok bare en uke før statsministeren hadde den nye regjeringen klar. Den ble utnevnt på langfredag 18. april. Det blir den første regjeringen under den fjerde republikk og bærer preg av at Hery R. og Roger K. ønsker nasjonal samling. Regjeringen har 31 medlemmer fra ulike deler av øya, både politikere og teknokrater. I regjeringen er det seks kvinner, bl. a. utenriksminister og justisminister, og sju som var ministre i overgangsregjeringen. Mange har bred erfaring som kan bidra til å skape resultater.

Regjeringens nestleder er Rivo Rakotovao. Han har vært spesialrådgiver for presidenten. Han får ansvar for infrastruktur: veier, havner, flyplasser og utvikling av hele territoriet. Han anses som en dyktig teknokrat. Tredjemann i regjeringen blir Lalaharisaina Valérin. Flere nordmenn vil kjenne ham, fordi han har tidligere vært direktør av OMNIS, Madagaskars svar på Oljedirektoratet. Madagaskar var med i det norske utviklingsprogrammet: «Olje for utvikling», men alle de norske stat-til-stat-programmene ble frosset etter kuppet. Lala, som han kalles, får ansvaret for gruver og petroleum. Det er knyttet stor forventing til at han skal få utenlandske investorer til denne strategiske sektoren. Tungoljen fra Tsimiroro kan bli drivstoff for strømaggregater og asfalt til veiene.

Kanskje kan Madagaskar legge tiår med politisk rot og kriser bak seg og realisere det alle ønsker både på Madagaskar og i det internasjonale samfunnet: At Madagaskars trykk på restart-knappen kan bety en ny og blomstrende utvikling for denne fattige, men rike øya i Det indiske hav.

Fra innsettelsen på Mahamasina stadion i Antananarivo. Juristene han måtte avlegge ed for står i bakgrunnen.

Overgangspresident Andry Rajoelina overrekker nøkkelen til Madagaskar til den nyvalgte president Hery Rajaonarimampianina.

Tre oppfatninger om valget på Madagaskar

TEKST OG FOTO: SOPHIE KUSPERT-RAKOTONDRAINY

Jeg har gjennomført tre intervjuer med mennesker som bor og arbeider i Toliara-området om valget og den politiske framtiden på Madagaskar. Spørsmålene som ble stilt var:
1. Hva håpet du på før valget ble gjennomført?
2. Hva synes du om gjennomføringen av valget?
3. Hva tror du vil skje med Madagaskar nå?

Rivo, 41 år, sjåfør fra Sakaraha

1. Under krisen hadde familien min det ikke så bra siden jeg fikk færre oppdrag og hadde mindre penger til å drive mine egne små forretninger. Derfor tenkte jeg mest på hvilken kandidat som kunne bringe ro og orden til Madagaskar, for dersom det er fredelig vil det også gå fremover. Jeg håpet at Camille Vital skulle bli president, for han har gode bånd til militæret og kan jobbe for orden.
2 Etter min mening er Hery Rajaonarimampianina legalt valgt av det gassiske folket. Selv kunne jeg dessverre ikke stemme siden de ikke kunne finne meg i valgregisteret.
3 Jeg vet ikke om Hery R. vil bli en god eller dårlig president, men jeg tror han vil bringe forandring fordi han åpner for dialog med fagfolk og internasjonale aktører og ikke bare politikere fra hans egen krets. Alle jobber nå sammen for å få Madagaskar ut av fattigdom. Det er sant at Hery R. jobbet sammen med overgangsregjeringen, men det trenger ikke å bety at han gjorde noe galt, det kan ha vært andre som for eksempel eksporterte rosentre. Hery R. er en kristen mann. Dersom han frykter Gud vil han jobbe for Madagaskars beste og ikke for egen vinning. For min egen del håper jeg at jeg kan ta fatt på foretningene mine igjen siden det vil være mer penger i omløp. Jeg tenker da spesielt på finansiell hjelp til Madagaskar fra utlandet.

Mamy, 37 år, kokk fra Toliara

1. Jeg ble veldig glad da jeg hørte at det skulle være valg. Under krisen mistet jeg jobben min fordi bedriften der jeg jobbet ble stengt ned. Dessuten var vi redde hele tiden fordi det ble flere og flere innbrudd og tyverier, og priser og korrupsjon steg. Det var litt som å leve i et land uten regjering, og da tenkte jeg at det vel var bedre å ha en ordentlig president, uansett hvem, enn å ikke ha en.
2 Jeg mener at det har vært valgfusk og mye rot i valgprosessen, blant annet uklar pengebruk av overgangsregjeringen. Da var det ikke rart at Hery R. skulle vinne til slutt! Jeg kunne ikke stemme fordi jeg ikke sto oppført i registeret. Ingen i min familie kunne stemme.
3 Jeg tror det kan komme til en ny krise dersom Andry Rajoelina blir statsminister fordi folk har fått nok av hans politikk. Men dersom en fra Ravalomananas side blir statsminister, vil folk også demonstrere. Mitt ønske er at det endelig skal være fred og sikkerhet på Madagaskar, at politiet skal gjøre jobben sin uten å være korrupt. For min egen del vil jeg ikke kjempe mot valgresultatet fordi jeg er lei av krisen. Vi får prøve å hjelpe Hery R. så godt det lar seg gjøre og ikke demonstrere før det absolutt ikke går mer.

Taheraly, 52 år og Badoraly, 60 år, bønder fra Ankazoabo

1. Vi hadde det mye bedre før krisen. Under krisen gikk det nedover for oss bønder. Vi kunne ikke plante så mye, vi fikk verre arbeidere og vi kunne ikke gjennomføre så mange reiser for å selge varene våre. I området vårt var det nesten som å leve i et lovløst samfunn. Politiet hadde ingenting de skulle ha sagt mot kvegtyvene, og dessuten er domstolene korrupte. Derfor ville vi ha en regjering som kunne drive en noenlunde lik politikk som Ravalomanana, og vi heiet på Dr. Robinson.
2 Vi tror ikke valgresultatet er riktig, for i første runde fikk Dr. Robinson flest stemmer, og alle vi kjenner ville at han skulle bli president. Vi tror overgangsregjeringen og Andry Rajoelina grep inn for å få det til å se ut som om Hery R. vant valget.
3 Det vi håper aller mest på er at vi skal få en ordentlig regjering som håndhever lovene. Hvis det ikke hersker orden i landet og folk har det bra vil de forsette med å gjøre djevelens verk; stjele, lyve og drepe. Men vi føler oss maktesløse. Det er som om vi ikke har noen ting vi skulle sagt siden de som allerede sitter ved makten bare bytter på å stå fremst. Derfor tør vi ikke å håpe på store forandringer under Hery R. som jo var med i overgangsregjeringen under krisen.

Naboer sammen mot kriminalitet

I møte med økt kriminalitet – innbrudd, tyveri, ran – har beboerne av bydelen Ambalavato i Antsirabe valgt å ta affære. De har organisert et system for frivillig vakthold som fungerer.

TEKST OG FOTO: SOPHIE KUSPERT-RAKOTONDRAINY

Ambalavato er en ganske stor bydel sørvest i Antsirabe som er kjent for å være utrygg på nattestid, spesielt etter krisen begynte. Derfor bestemte fokonolona (bydelsrådet) at de skulle hjelpe hverandre med å holde vakt om natten. Bydelen ble delt opp i flere deler som hver har ansvar for sitt eget område. De fleste områdene er igjen delt opp i flere mindre soner. Hver sone har tre grupper som bytter på å holde vakt om natten.

Lederen i hver gruppe må holde vakt hver tredje natt, men de som går sammen med ham bytter på å gå slik at én person ikke må gå oftere enn to ganger i måneden. Gruppene består aldri av færre enn 10 vakter som deler seg opp og blir plassert på strategiske steder slik som veikryss, og de går også runder.

Vaktholdet er i prinsippet frivillig. Men menn som er egnet til å holde vakt (under 40 år), men som ikke kan eller vil gå blir bedt om å betale 3000 Ariary hver natt de egentlig skulle holdt vakt. Dette blir brukt til å kjøpe telefonkort til mobiltelefonene til de som har vakt slik at de kan ringe etter hjelp. I tillegg betaler hver familie i bydelen 1000 Ar hver måned som blir brukt til frokost til vaktene.

Om natten blir alle som kommer forbi vaktene sjekket for legitimasjon og spurt hvor de kommer fra og hvor de skal hen. På denne måten har vaktene i Ambalavato klart å fakke en rekke tyver og sikre tjuvgods. En natt ble en motorsykkel stjålet i en annen bydel og tyven kjørte den gjennom Ambalavato. Da vaktene stoppet sykkelen ble tyven ble så redd at han sprang bort til fots. Motorsykkelen ble brakt til bydelssjefen og gjennom radioen fant de den rettmessige eieren. En annen stjålet motorsykkel har også blitt tatt på samme måte.

Også butikktyveri og ran har blitt forhindret av vaktholdet. For ikke lenge siden kom lederen til gruppa som skulle holde vakt den natten forbi en liten butikk litt før 21:00 (møtetidspunktet for vaktene). Han så at døra sto på gløtt og at noen gikk fram og tilbake inne. Han ringte til de andre vaktene og bydelssjefen, og de ventet utenfor butikken. Da tyvene kom ut så de vaktene og lot nesten alt de ville stjele ligge. Vaktene forfulgte tyvene, men klarte ikke å fange noen av dem fordi det var så mørkt. Men butikkeieren var likevel svært takknemlig over at han kunne komme til en full butikk neste morgen.

I Ambalavato hjelper innbyggerne hverandre med å styrke sikkerheten. Byen er delt opp i ulike soner, og hver sone har tre grupper som bytter på å holde vakt om natten.

Akvakultur mot fattigdom

Før kuppet i 2009 levde rundt 70 prosent av Madagaskars befolkning på rundt 22 millioner under FNs fattigdomsgrense på 1,25 dollar per dag. Denne andelen økte ytterligere frem til valget av ny president desember 2013 og ny regjering i år. Halvparten av befolkningen bor langs kysten og dermed blir styrking av kystsamfunn og småskala farmere langs kysten sentralt for å bidra til en positiv utvikling på. I tillegg er forbruket av fisk på Madagaskar rundt syv kg per person årlig, under Afrika generelt som ligger nesten lavest i verden på forbruk av fisk. Behovet for proteiner som i utviklingsland i stor grad kommer fra fisk, er stort.

TEKST: ANNE MUGAAS, SENIORRÅDGIVER I NORGES VEL
FOTO: BLUE VENTURES

Regjeringen på Madagaskar hadde frem til 2009 hadde en ambisiøs utviklingsplan, Madagascar Action Plan (MAP), med åtte hovedområder. Ett av områdene var landsbygdsutvikling blant annet gjennom utvikling av sjømatprodukter. Alternativer til MAP har ikke blitt introdusert siden kuppet i 2009, noe som forventes når ny president og regjering gradvis er i funksjon. Akvakulturstrategien som hele tiden har ligget fast siden 2011, har fire hovedmålsettinger: bedre ernæring, økte eksportinntekter, inntektsøkninger og flere arbeidsplasser.

Livkraftige lokalsamfunn

Norges Vel sitt mål er å bidra til dette gjennom lokal næringsutvikling basert på naturressurser innen landbruk, akvakultur og fornybar energi som det satses på internasjonalt. Siden 2004 har vi bidratt til en ny satsing på algedyrking på Madagaskar, videreutviklet til å bli en akvakultursatsing for fattig kystbefolkning, i tråd med Madagaskar sine egne planer og utvikling på området.

For å forbedre sine levekår har småprodusenter ofte typiske hindringer: mangel på felles organisering/ organisasjoner som fronter deres behov, behov for styrket kompetanse (for produksjon, organisering, økonomistyring/ småbedriftsutvikling o.a.), manglende markedsadgang og manglende økonomiske muskler eller rutiner for sparing/ gode lånebetingelser som gjør investeringer for videre utvikling mulig.

Nye arbeidsplasser

Med støtte til verdikjedeutvikling for småprodusenter innen alger, sjøpølser og fisken Nilmunnruger (Nile tilapia), har vi oppnådd rundt 300 arbeidsplasser innen alger i nord, rundt 300 arbeidsplasser innen alger og sjøpølser i sørvest, og foreløpig rundt 70 arbeidsplasser for fisk. Målet er rundt 1000 arbeidsplasser, dvs. rundt 1000 hushold involvert i produksjon og salg av disse produktene innen 2015, med en positiv påvirkning på rundt 6000 personer totalt i husholdene inkludert. I tillegg forventer vi å ha bygd opp organisasjoner som kan involvere flere – til å utvide antall personer som kan delta videre utover prosjektperiodene. Og at det skapes tilleggseffekter fra tiltakene som støttes ved ny tilknyttet næringsutvikling. Inntektene skal økes fra i dag under 30 USD, til godt over 60 USD måneden eller over FNs minimumsinntekt, i tillegg til å bidra til mer bærekraftige inntektskilder enn for eksempel overfiske og uregelmessig lavt betalt arbeid. Noen av de som starter opp småskala husholdsbasert akvakultur er lokale entreprenører og ledere med egen motivasjon til å starte opp ny virksomhet. Når vi kan bidra med en forbedret organisering av verdikjedene, styrking av samarbeid og gode nettverk, samt kompetanseheving på relevante områder, står produsentene og lokalsamfunnene bedre rustet for videre utvikling på egne vilkår.

Fiskeoppdrett

For oppdrett av nilmunnruger har vi fra 2011 med støtte fra Norad, samarbeidet med den gassiske NGOen MIDEM i byen Tamatave, regionen Antsinanana øst på Madagaskar. Regionen har regn hele året, mange elver og fortsatt store landområder til disposisjon. På Madagaskar har det vært en rask utvikling av fiskeoppdrett i høylandet kombinert med risdyrking. Dette er dog ekstensivt, og forbedring av produktivitet gjennom å satse kun på nilmunnruger gir en mer lønnsom business-modell, mer effektiv bruk av land og vann, med videre muligheter for oppskalering. Vi støtter småprodusenter som har sikker tilgang til egnede landområder for dammer, og som på eget initiativ fremmer egen utvikling innen tilapia-oppdrett. Vi har i tillegg støtte fra konsulent med lang erfaring fra tilapia-oppdrett i Asia.

Utfordringer

Hovedflaskehalsene i Tamatave var mangel på billig og god nok yngel, kvalitetsfôr til en lønnsom pris, kompetanse innen opprett og økonomistyring, tilgang til oppstartsmidler, og mellommenn som tok en relativt stor andel av fortjenesten ved. Gjennom prosjektet har vi i samarbeid med lokal partner, opprettet et lokalt klek-

keri, som siden høsten 2013 produserer mer yngel av god lokal kvalitet enn etterspørselen fra produsentene. Dette har bidratt til økning fra rundt 100gr. per fisk til rundt 160 gr. og med mål om 250 gr. per fisk i 2015 når kvaliteten er ytterligere forbedret. Prisen er lav nok hvis riktig mengde fôr gis og med god oppfølging. Dette bidrar til bedre lønnsomhet enn tidligere. Videre er produksjonsnivået av fisk til markedet forventet kraftig økt i 2015, når ytterligere bedre yngel, fôr og styring av produksjonen er oppnådd for produsentene. Foreløpig ligger produksjonen på rundt 10 tonn fra rundt 50 aktive produsenter. Det er en dobling av produksjon fra 2012, og det er mer fisk på markedet for lokale konsumenter. I tillegg selges fisken direkte til forbrukerne, slik at man unngår mellommenn og mer fortjeneste går til produsentene. Dette er gjort foreløpig av lokal partner, men skal overføres til et lokalt kooperativ under opprettelse. Kooperativet skal gjennom et AS hvor lokal partner MIDEM også er medeier, eie klekkeriet med yngelproduksjon, selge fisken både lokalt og på markedene i byen, sikre fôr med god kvalitet og pris til produsentene, og i tillegg ta over opplærings- og rådgivningsarbeidet som i dag gis av MIDEM. Som en ytterligere ønsket effekt har et nasjonalt fôrfirma i hovedstaden Antananarivo startet fôrproduksjon for nilmunnruger som tillegg til fôrproduksjon til storfe, griser og kyllingproduksjon.

Kompetanseheving

For å oppnå resultatene hittil, har vi hatt fokus på planmessig teknisk kompetanseheving for produsentene. Fokus har vært bla. på fôringsregimer for å redusere fôrkostnadene (disse utgjør rundt 70 prosent av oppdrettskostnadene), opplæring i grønt-vanns produksjon/ gjødsling av dammene for å redusere fôrbehovet, fiskevelferd/-behandling og rutiner for høsting og transport før salg. Videre har alle småprodusentene fått opplæring i entreprenørskap, grunnleggende økonomistyring, regnskap, sparing og lånemekanismer samt organisering av foreninger og kooperativ. Som en integrert del av arbeidet jobber vi for å fremme kvinners økte deltagelse både i opplæringen, oppdretten og i styringen av lokale foreninger som er under utvikling. Det jobbes også med å øke unges deltagelse ettersom det er et stort behov for økte inntekter for unge både kvinner og menn.

Målet er dermed at småprodusentene både får inntektsøkning på kort sikt, men også er i stand til å styre egen utvikling over lengre tid, ved at alle områdene som utvikles og støttes gjennom prosjektet som inngår i Madagaskar-programmet til Norges Vel, innlemmes innenfor det produsentstyrte kooperativet som utvikles. Dette sikres gjennom fortsatt støtte fra lokal partner MIDEM som er deleier i AS'et som gradvis eies i majoritet av kooperativet.

Alger og sjøpølse

Et annet kort eksempel på arbeid innen Madagaskar-programmet til Norges Vel, er arbeid innen det marint beskyttede området Velondriake ("Å leve med sjøen" på vezo) med 23 landsbyer og rundt 7 000 innbyggere. Innen dette området, mellom Tulear og Morombé, støtter vi utvikling av sjøpølse- og algedyrking for vezo-fiskere som lønnsom næring med salg til lokale bedrifter for eksport av sjømat til Asia. Vi bidrar til oppskaleringen av dyrking fra forskning til lønnsomme familiebaserte småbedrifter, utvikling av lokale foreninger for produsentene for felles forhandlinger, entreprenørskap, grunnleggende regnskapsføring, organisasjonsutvikling og sparing/ lån som nevnt innen tilapia-oppdrett. Det er oppnådd inntektsøkninger, økt samhold og bedre organisering, og som ledd i egen organisering har spesielt kvinner bidratt til oppstarten av lokale spareforeninger (som "familiens økonomiminister" som kvinner ofte kalles), som skal utvikles videre til støtte for alle akvakulturprodusentene i området. Syklonen Haruna som svøpte rett gjennom området den 22. februar 2013, ble spesielt produksjonen av sjøpølser lavere i 2013 enn i 2012, men etter at klekkeri i industriell skala for sjøpølseyngel, kom i gang høsten 2013, ser fremtiden igjen lovende ut også for produksjon og eksport av sjøpølser og tilhørende lokalsamfunnsutvikling.

Matlaging med sola

I over 10 år har sveitsisk-gassiske Association pour le Développement de l'Energie Solaire (ADES) produsert ulike solar- og spareovner på Madagaskar – med stor suksess!

TEKST OG FOTO: SOPHIE KÜSPERT -RAKOTONDRAINY

Gründeren av ADES, sveitsiske Regula Ochsner, bodde og jobbet på Madagaskar på 70-tallet. 30 år etter at hun hadde forlatt øya kom hun tilbake for å besøke den flotte naturen, men hun kjenne neste ikke igjen omgivelsene. Hvor var de tykke, mørke skogene rundt Antsirabe og Ambositra blitt av? Og hvordan kunne skogen i sør ha skrumpet inn så mye?

Tilbake i Sveits begynte hun å tenke over mulighetene til å bruke solenergi i matlaging siden trekull og fyringsved er en av de største truslene for skog på Madagaskar. Selv om hun aldri tenkte over at hun selv skulle starte produksjon i stor stil var nettopp dette som skjedde: I løpet av året 2000 fikk hun samlet inn material for 500 solarovner, et lite snekkeri og et partytelt som ble sendt i en container til Madagaskar. På en sanddyne ved Fiherenana-elva ble partyteltet satt opp og ovnene skrudd sammen. Allerede første kvelden solgte hun 40 stykker, og produksjonen kunne ikke gå fort nok! Solarovnene fungerer som en vanlig stekeovn med en makstemperatur på litt over 150 grader, og med sola som eneste energikilde.

I dag er ADES en NGO (ikke-statlig organisasjon) med omtrent 150 ansatte på Madagaskar og et styre som består av både gassere og sveitsere. Byråkratiet har ikke vært enkelt, og byggingsprosessen heller ikke, men likevel har ADES nå 8 senter fordelt på øya hvor de selger produktene og tilbyr kurs i bruken av dem. I tillegg har ADES også et skoleprogram hvor de underviser om miljø og bygger kantiner.

Produktene til ADES har utvidet seg etter at de første solarovnene ble produsert. I dag selger de 9 produkter: solarovner, parabol-ovner og ulike typer spareovner for kull og ved (se bilde). Parabol-ovnene fungerer litt lik en parabolantenne for TV og samler solstråler slik at man i midten kan steke på høy varme. Spareovnene er laget av leire som holder varmen, slik at kull- eller vedforbruket kan halveres. Etterspørselen etter kullovnene er spesielt stor, og nå eksperimenterer ADES videre med bruk av biomasse som kan erstatte kullet. I fjor solgte ADES til sammen nesten 17 000 solar- og spareovner.

I dag jobber ADES sammen med My Climate, en organisasjon som selger CO2 kvoter. Privatpersoner, selskaper, fabrikker, e.l. kan kjøpe CO2-kvoter tilsvarende forbruk de vil kompensere for av My Climate. My Climate kjøper så CO2 kvoter av ADES avhengig av hvor mange tonn CO2 som blir spart gjennom bruk av solar- og spareovnene. En solarovn sparer for eksempel hele 3 tonn CO2 i året! For 2013 beregnet My Climate at ADES bidrar til at 116 000 tonn CO2-utslipp blir spart. I tillegg går deler av ADES sitt overskudd til et skogplantingsprosjekt.

http://www.adesolaire.org/

Regula Ochsner - ildsjelen bak prosjektet.

Storfint besøk i Vennskapsforeningen

General Marcel Ranejeva, tidligere gassisk forsvarsminister og utenriksminister besøkte Vennskapsforeningen i Stavanger 13. januar 2014. Han syntes besøket var som å komme til sine egne, og ca 40 deltakere fikk høre om et spennende og innholdsrikt liv med makt på Madagaskar.

TEKST OG FOTO: ELLEN VEA ROSNES OG ØYVIND DAHL

På sin 70-års dag møtte General Marcel Renejva en lyttende forsamling i Stavanger. Det var ingen politisk tale, men mer et kåseri og fortelling om eget liv i politikkens sentrum på Madagaskar.

Militær utdannelse fra Frankrike
Som de fleste i Madagaskars politiske ledelse har Marcel utdanning i fra Frankrike, først og fremst en militær utdannelse, men også etterutdanning innen administrasjon. 19 år gammel begynte han på militær skole i Fianarantsoa, både fordi han likte militærmusikk, men også fordi han så en militær tjeneste som en enkel vei å komme seg ut av landet på. Han fikk sin militære utdannelse ved det prestisjetunge franske militærakademiet i Saint-Cyr i Bretagne.

Da han kom tilbake til Madagaskar, fikk han en mangslungen karriere. Først som leder for siviltjenesten da Madagaskar var styrt av et Militærdirektorat 1972-75. Det var en utfordring, for han var ingen bondesønn, og hadde ikke peiling på jordbruk, mais, griser og høns. Deretter ble han satt til å lede utviklingsarbeid på et øde område nord for Mahajanga. Det var meget enkle forhold, det ble fem år i telt.

Etter nye studier i Frankrike, ble han direktør for Det gassiske militærakademiet i Antsirabe i 1986. Av 600 kadetter som ble utdannet der var det også 20 fra andre land i Afrika ved dette akademiet. Han var til stede da Stavanger kommune og Antsirabe kommune undertegnet vennskapsbyavtalen 25. februar 1989. Samarbeidet kan nå feire 25 års jubileum. Da Zafy Albert ble president etter krisen i 1991-92, jobbet Ranjeva i generalstaben. Den politiske karriereren begynte da Zafy utpekte ham til forsvarsminister i 1996. Han fortsatte som forsvarsminister da Ratsiraka gjorde sitt come-back i 1997. Til sammen var han forsvarsminister i seks år.

Fra forsvaret til diplomatiet
Det var meget kritisk da konflikten mellom Didier Ratsiraka og Marc Ravalomanana toppet seg våren 2002. Ratsiraka ville ikke godta resultatet av valget som ga Ravalomanana flertallet og ville at forsvarsministeren skulle bruke makt mot de som demonstrerte mot ham. Men Ranjeva nektet å bruke våpen mot sin landsmenn og trakk seg som forsvarsminister. Demonstrasjonene gikk fredelig for seg, ikke et vindu ble knust i hovedstaden, og til slutt måtte Ratsiraka gi opp og flykte til Frankrike.

Ravalomanana belønnet ham ved å utpeke ham som utenriksminister. Å bli sjef for diplomatiet var en ny utfordring. Han hadde ikke jobbet med utenrikspolitikk, selv om han hadde studert internasjonale relasjoner i Frankrike. Det var i denne tiden at han var med president Marc Ravalomanana til Norge og etablerte diplomatiske relasjoner mellom de to landene. Norge fikk sin ambassade i Antananarivo i 2004-2011. Norge bisto gjennom programmet "Olje for Utvikling" til at Madagaskar kunne kreve sine rettigheter på kontinentalsokkelen rundt øya gjennom internasjonale avtaler.

Som kjent gjorde hæren mytteri 8. mars 2009 og statskuppet kom 17. mars da ordfører Andry Rajoelina tok makten. Ravalomanana måtte flykte til Sør-Afrika. Da var Ranjevas sju års karriere som utenriksminister slutt, og han ble pensjonist.

Datteren Miora Ranjeva er utdannet arkitekt i København og bor i Sola kommune og jobber ved et arkitektkontor i Sandnes. Boda og Marcel Ranjeva besøker hvert år familien og barnbarnet i Sola. Derfor kunne Vennskapsforeningen invitere ham til møte i Stavanger på selveste fødselsdagen!

FAKTA

General Marcel Ranejva var forsvarsminister på Madagaskar i fra 1996 til 2002 under ulike presidenter. Han bidrog sterkt til at det ikke ble noe blodbad i konflikten mellom Ratsiraka og Ravolomanana våren 2002 da han nektet å bruke hæren mot eget folk. "Gassere skal ikke skyte på gassere" sa han den gang, og ble under Ravalomanana utnevnt til utenriksminister. Det var han fram til 2009 da Andry Rajoelina tok makten ved statskupp. Han er nå pensjonist.

Travel business (almost) as usual!

Ravinala Reiser ble, som så mange andre, rammet av den politiske krisen i 2009. Nu går alt, ihvertfall litt bedre.

Fra Ravinalas tur til det fantastiske kalkfjellmassivet i Tsingy Nasjonalpark i 2013. Her må man ikke ha høydeskrekk!

TEKST: HENRIK S. GRYDELAND
FOTO: HENRIK S. GRYDELAND OG ØYVIND DAHL

Da den politiske krisen traff Madagaskar med full styrke våren 2009, fant turistene fort ut at de ikke ville besøke «solskinnsøya». Dette rammet Ravinala Reiser, som har Madagaskar som sin største og kanskje viktigste destinasjon: - Ja vi merket krisen godt, forteller daglig leder i Ravinala, Mona Nordstrand. Og fordi Madagaskar er så viktig for oss, merket vi det ekstra hardt.

Bråstopp i 2009
Ifølge offisiell statistikk var 2008, et toppår for turisme på Madagaskar. med over 400 000 turister. Håpet var at man i løpet av 2009 skulle runde en halv million og at ihvertfall noen av disse skulle reise via Ravianala. I stedet kom krisen tidlig på året og en forventet stigning ble erstattet med en drastisk nedgang. Kun 160 000 turister kom, og også nordmenn droppet landet i stort antall. Utenriksdepartementet advarte mot Madagaskar og for Ravinalas del måtte mange turer kanselleres forteller Nordstrand: - Stoppen kom fra ca. august. Vi fikk bare til en gruppetur og nesten over natten halverte vi omsetningen. Påsketurer har vi alltid hatt. I 2008 hadde vi hele tre påsketurer. I 2010 og 11 hadde vi bare en tur i påsken.

Bedring
Men som nevnt, nå går ting bedre for Ravinala og turismen på Madagaskar. I følge offisiell statistikk økte den totale turismen til 200 000 i 2011 og i 2012 var tallet 256 000 turister, hvorav ca. halvparten, 135 000, kommer fra Frankrike. Og da drypper det på Ravinala også. I år hadde reiseselskapet en stor tur til Madagaskar med 37 deltakere. Totalt satser Ravinala på fire egne turer og tre av dem er allerede fulle.

> *Totalt antall turer til Madagaskar i år ser til å bli 12 så alt i alt er tendensen positiv for vår del.*

Den økende turismen merkes på andre måter også, de har fått henvendelser om å legge opp turer for ungdomsgrupper, kor og lignende så Madagaskar er definitivt på vei tilbake som turistmål. Mange forespørsler kommer fra folk med bakgrunn fra Det Norske Misjonsselskap, som er en av eierne av Ravinala, men ikke bare, forteller Nordstrand: - Ravinala er vel mest kjent for våre turer til Madagaskar og det trekker vi nok kunder på. Da NRK for en tid tilbake hadde en serie om øya, fikk vi flere henvendelser i etterkant. Totalt antall turer til Madagaskar i år ser ut til å bli 12 så alt i alt er tendensen positiv for vår del.

Kriser
At kriser virker inn på turisme er selvfølgelig ikke noe nytt, heller ikke på Madagaskar. I 2001 kom 170 000. Året etter, med krisen som endte med at Marc Ravalomanana ble president, sank tallet til 62 000 turister. Også 2013 hadde sine kriser. I forhold til 2012 sank turismen med 22%. Lederen for Fédération des hôteliers et restaurateurs de Madagascar, Rita Ravelojaona, forklarer til avisen L´ Express at drapene på to utlendinger og en gasser i Nosy Be i 2013, samt væpnet angrep på turister i nord ved nasjonalparkene Montagne d'Ambre og Ankarana kombinert med fortsatt politisk krise, har skremt folk. Særlig Nosy Be har merket en turistsvikt etter drapene i oktober i fjor. I følge samme avis har turistsvikten vært «katastrofal» for øyas næringsliv.

Tendensen er uansett at landet i stadig større grad tiltrekker seg turister. Går man tilbake til 1982 kom bare 23 000. I 2012 kom 256 000 turister i følge Verdensbanken. Og bare i 2013 ble det startet bygging av 149 nye hoteller så optimismen må sies å være tilbake.

> *... i 2013 ble det startet bygging av 149 hoteller, så optimismen må sies å være tilbake*

Ifølge nettstedet til Magazine Officiel du Tourisme de Madagascar, er hver turist i gjennomsnitt 21 dager i landet og legger igjen 65 Euro per dag hvilket tilsvarer ca. 550 kroner. Sammenlignet med andre afrikanske land i nærheten hadde Kenya i 2010 ca 1,5 millioner turister, mens Sør-Afrika er den største magneten i området. 2012 fant nesten 9,2 millioner veien dit. Norge hadde, i følge Verdensbanken snaut 5 millioner besøkende samme periode.

Mona Nordstrand er krumtappen i Ravinalas virksomhet på Madagaskar. Nå er hun optimist

FAKTA

Om Ravinala.
Ravinala har tre ansatte, heltid og deltid. Madagaskar og Kamerun er de største destinasjonene, men de arrangerer også egne turer til bl.a. Kina, Taiwan, Thailand, Estland i tillegg til at de arrangerer private turer. Tilsammen er 25 turer planlagt i 2014. Ravinala Reiser eies av Det Norske Misjonsselskap og Manova Invest med 50% hver.

Med reiser som lidenskap

- Det var egentlig litt tilfeldig at vi endte opp med å spesialisere oss på turer til Madagaskar. I utgangspunktet hadde vi tenkt på noen land i Sør-Amerika, men etter å ha tilbrakt rundt 2 måneder på Madagaskar i oppstartsfasen, stod det ganske klart for oss at Madagaskar var helt unikt og eksepsjonelt og det var stedet vi ønsket å satse på.

TEKST: ARNE MORTEN ROSNES
FOTO: WAU TRAVEL

Anders Alm, Arild Veisten, Øyvind Grønn Madshus og Henrik Sandhaug er alle totninger som bestemte seg for å følge drømmen: jobbe med spennende oppdagelsesreiser litt utenom det vanlige. Reiser er deres lidenskap.

- Da vi startet WAU satte vi oss ambisiøse mål, som blant annet å dele verden med alle og bidra til en positiv endring og utvikling der vi har reiser, forteller Henrik Sandhaug i fra reise- og teknologiselskapet WAU til Madagaskar-forum.

WAU er et lite og forholdsvis nytt reiseselskap som startet opp i begynnelsen av 2013. De beskriver sitt mål som å levere opplevelser som huskes livet ut, ha en aktiv rolle innenfor bærekraftig turisme, og være sitt ansvar bevisst overfor reisende, lokalbefolkning og miljøet. Da er Madagaskar absolutt stedet å dra turister til.

Forelsket i natur og folk

- Mye av det som gjorde at vi forelsket oss i dette landet, var befolkningen. Vi ble tatt imot med smil og vennlighet overalt der vi ferdes, og menneskene visste nesten ikke hva godt de skulle gjøre for at vi skulle få en god opplevelse. Vi er også svært glad i natur og dyreliv, og falt pladask for alle de rare skapningene inne i skogen, og den slående vakre naturen.

Daglig leder sammen med de to jentene på WAUs kontor i Antananarivo

Utsikt fra taket på vårt kontor

Tre lokalt ansatte
I dag har WAU tre lokalt ansatte i full stilling på Madagaskar. To personer, med lang fartstid innen turistnæringen, organiserer og koordinerer reisene, mens en person jobber med IT og teknologisk utvikling. I tillegg bor daglig leder, Øyvind Madshus, i Antananarivo der han jobber med virksomheten.

- I WAU har vi delt opp Madagaskar i flere ruter, og på hver reise tar vi besøkende med til forskjellige steder hvor de kan oppleve forskjellige ting. Slik kan man reise tilbake til Madagaskar flere ganger, uten å føle at man har opplevd det samme tidligere. Og ikke minst, vi ønsker at våre reiser skal foregå på en måte som i minst mulig grad skal sette merker på miljø og befolkning.

På nettsiden, www.wau.travel er turene som arrangeres godt beskrevet. De tar turister med vestover, lar dem oppleve Verdens verste vei (RN5) eller oppdage skjulte skatter på piratøya Nosy Boraha (Ile Sainte Marie).

Optimistiske for framtiden
- Vi startet opp i begynnelsen av 2013 og hadde således ingen erfaring i å operere reiser på Madagaskar før den politiske og økonomiske krisen. Forholdene under krisen ble vårt utgangspunkt. Selv om vi nå ser håp og positive tendenser i at krisen går mot slutten, så har turistnæringen, operatører, hoteller og andre hatt flere harde år. Dette kommer tydelig frem i alle møter vi har med våre leverandører og andre turoperatører på Madagaskar.

Øyvind Grønn Madshus, som er reiseleder for en liten gruppe på Canal Pangalana, når denne artikkelen skrives, forteller at de jevnlig opplever jobbsøknader fra mennesker som har jobbet i turistnæringen før, men som nå har stått uten jobb lenge. Nå øyner de håp i en ny operatør som ønsker å satse på landet deres. Selv håper han at den nye regjeringen vil ta tak naturvern, da Madagaskar er helt unikt og bare er nødt til å bli bevart.

- Vi håper den nye presidenten klarer å holde den forsonende linjen og bidra til økt turisme og økte turistinntekter i årene som kommer samtidig som vi ønsker at det blir satt strengere krav til arbeidsvilkår i bransjen. Vi skal gjøre vårt for å bidra til ansvarlig turisme i Madagaskar.

Øyvind forteller at hittil de har vært helt alene på alle hotellene de har besøkt så langt på denne reisen, og alle forteller det samme: det er veldig stille, men nå er det håp om at ting skal endre seg.

Møter med mennesker
- Det er en del uttalelser som går igjen når vi får tilbakemeldinger fra våre gjester, forteller Henrik Sandhaug, og det er lokalbefolkningen. Folk føler seg velkomne overalt, og føler at de blir tatt godt vare på både av de lokale, våre guider, sjåfører og ansatte. De reisende synes også det er veldig spennende når vi tar dem med hjem til noen av våre venner for å hilse på og vise frem hvordan lokalbefolkningen bor. Vi får også tilbakemeldinger på at de som reiser med oss, virkelig føler at de er på reise med mange fine opplevelser og idylliske overnattingssteder.

Anbefaling til deg som har vært på Madagaskar mange ganger før
- Vi anbefaler å oppsøke steder man ikke har vært tidligere, og gjøre ting man ikke har fått gjort før. Hvis du er i hovedstaden på søndager, er det åpent hus under Pere Pedro Opeka sine messer. Her er det feststemning hvor folk danser og hygger seg. Og selv om du ikke er interessert i motorsport, kan vi også anbefale å reise på rally. Rally er enormt populært, og det blir rene folkefesten med masse mat, drikke og venner og familie som hygger seg sammen langs veiene.

- Vår anbefaling er; reis med et åpent sinn! Dette er virkelig annerledeslandet som kan by på opplevelser du ikke får andre steder i verden. Vær imøtekommende og benytt muligheten til å bli kjent med en ny kultur og nytt folk. Det kommer til å gi mersmak, og flere reiser tilbake hit i fremtiden er meget sannsynlig.

Det vil også redaktøren skrive under på!

FAKTA

WAU
Reisebyrå med Madagaskar som spesialitet.
www.wau.travel
post@wau.no
tlf: 610 20 170

Skisse som viser hvordan et biogassanlegg virker: Møkka inn i lukket beholder, gassen ut til lys og koking.

Fra kjøkkenet: Ingen røyk og lukt: Miljøvennlig koking.

Her står vi oppå den nedgravde tanken.

Biogass - genial

Biogass er et system som er både en miljøvennlig, billig i drift og bærekraftig. Metangassen som utvinnes av bioavfall fra f.eks kumøkk brukes til gassovner og belysning. Liv Stavnes Mevatne, som deltok i et utvekslingsprogram gjennom Fredskorpset UNG som heter Green Network, har sett på hvordan det virker.

TEKST OG FOTO: LIV STAVNES MEVATNE

Gjennom utvekslingsprogrammet fikk jeg og Isak på teamet, mulighet til å være med Stine som jobber for NMS, for å se på forskjellige biogass-anlegg litt utenfor byen Fianarantsoa, sør på Madagaskar. Biogass er et system som bruker bioavfall, som for eksempel kumøkk, til å skille ut metangass. Denne gassen fører man inn i huset med plastrør. Gassen kan brukes til matlaging på gassovner og lamper til belysning. Systemet er både miljøvennlig, billig i drift og bærekraftig. Og det bidrar til å utvikle landsbyer med sin enkle teknologi.

Hvordan virker et biogassanlegg?

Rent praktisk består systemet av en stor tank i tre deler. Tanken har en inngang der bioavfallet kommer inn. Så har den et hovedrom der gassen blir skilt ut og stiger til toppen av tanken. Det er veldig viktig at denne delen er tett. Det kan for eksempel oppstå metan-lekkasje som er ødeleggende både for selve systemet og skadelig for miljøet. Fra hovedrommet går det ett rør til det siste rommet der biorestene havner. (Kanskje du kan få en anelse av hvordan anlegget ser ut på den vedlagte "utrolige nøyaktige" skissen!). På en vanlig gassisk gård, uten slikt anlegg, vil man spre bioavfallet (kumøkk) direkte på åkrer og bed, slik at plantene får næring. Med dette biogassanlegget får man skilt ut metangassen til nyttig bruk. I tillegg til at man utvinner gass, kan man fortsatt bruke sluttproduktet til å gjødsle med på ris og grønnsaksmarkene. Faktisk får bioavfallet enda bedre kvalitet etter at gassen er skilt ut. Det er fordi næringsstoffene i gjødsla frigjøres og gjøres lettere tilgjengelig for plantene. Så dette er virkelig en vinn-vinn situasjon!

Mange fordeler med gass

Vi fikk komme inn i husene og snakke med familiene om hvordan det var å kunne bruke et slikt anlegg. Det var interessant å høre hva de syntes og tenkte om det. Først og fremst gjør biogass-systemet at man slipper å hugge skog for å få tak i ved til å fyre med. Avskoging er nemlig et økende og faretruende miljøproblem i Madagaskar. Systemet gjør blant annet at de slipper å fyre opp ved eller kull som gir røyk i kjøkkenet og ikke er bra for helsen. Ly-

Kona og mannen har fått ekstra tid som de kan bruke til andre ting, som for.eksempel å flette stråkurver som de selger og får ekstra inntekter av.

En fornøyd familie som danner eksempel for andre.

Stine fra NMS tester gassblusset.

løsning for miljøet

set fra lampene gjør at barna kan gjøre lekser om kvelden og gassen gjør også at malariamyggen holder seg vekke. De kan lage mat kjappere og dermed ha mere tid som de kan bruke på andre inntektsgivende arbeid.

Så hvorfor bruker ikke alle gassere dette systemet? Anlegget er billig å drive, man trenger jo bare bioavfall og vann, men det er kostnadene av materiale og selve innstalleringen som gjør tilgangen på systemet vanskelig for fattige bønder.

Mer biogass i 2014

Stine arbeider for NMS som har som mål å bygge 120 biogass-anlegg i løpet av 2014. Dette betyr at de velger seg ut husstander som ser ut til å kunne dekke kravene for å kunne samarbeide med NMS og som har behov for et slikt system. NMS, i samarbeid med Digni, stiller med sement, stålvaiere, plastrør og div. måleinstrumenter, mens det kreves at beboerne selv må stille med utgraving av grop, grus, sand, stein og arbeidskraft. De må også ha nok bioavfall og vann til å forsyne anlegget med. Det betyr enten 2 kyr, eller 4 griser, eller 40 mann!

Jeg fikk virkelig øynene opp for biogass etter denne turen og håper de får på plass alle de 120 anleggene som planlagt i løpet av 2014. Dette er en genial løsning som redder liv, hjelper fattige til utvikling og sparer miljøet.

http://no.wikipedia.org/wiki/Biogass
http://www.nms.no/internasjonalt-utvekslingsprogram-for-biogass/category2320.html
http://www.digni.no/newsread/index.aspx?nodeid=5201

FAKTA

Liv Stavnes Mevatne (19) er med på et utvekslingsprogram gjennom Fredskorpset UNG som heter Green Network, i Madagaskar. De har jobbet med gassiske studenter på jordbrukskolene Fihaonana i Vohipeno og Tombontsoa i Antsirabe. De har jobbet med døve barn på døveskole i Morondava, undervist i engelsk og besøkt et informasjons- og integrasjonsarbeid i regnskogen Ranomafana.

Giverstyrt bistand?

"Inona indray no lamaody any an-dafy any, Madame Lilliann?", spurte min kollega meg. "Hva er på moten i utlandet for tiden, Madame Lilliann?" Jeg forsto ikke helt hva han mente, så jeg ba ham forklare litt nærmere. "Jo, hvilke tema innen bistand kunne en søke om penger om for tiden? Før var det jordbruk. Senere ble HIV/Aids populært. I det var det mye penger – de som jobbet med det fikk flotte biler. Nå har det gått litt tilbake, så hva kommer nå?"

TEKST: LILLIANN ELIARISOA RAZAFIMANDIMBY VÅJE

Jeg hadde nettopp kommet tilbake til Madagaskar fra familiens årlige sommerferie til Norge. Min mann og jeg var misjonærer for Det Norske Misjonsselskap på Madagaskar på fjerde året, og jeg var tilbake til min arbeidshverdag som rådgiver ved utviklingskontoret i Den gassisk-lutherske kirke. Min gassiske kollega og jeg småpratet i kaffepausen på en workshop for utviklingskomiteer i Mananjary, en av de store byene på østkysten. Jeg husker ikke hva jeg svarte, men spørsmålet har fulgt meg siden. Kanskje fordi jeg reagerte på det. Først ble jeg forvirret. Så ble jeg irritert fordi jeg tenkte at han var ute etter penger. Eller var det kanskje fordi jeg opplevde at han ikke hadde selvrespekt, og lot seg styre av hva som var moteordet i vesten? Etterpå ble jeg skamfull fordi det var jo slik realiteten var i bistandsverden. Giverlandenes tematiske prioriteringer legger premissene for det som på fint heter lokalt initiativ, basert på lokalt behov. Og jeg var en del av systemet. Min kollega fortsatte, «Mange av prioriteringene i vesten er ikke våre prioriteringer. Men hva skal vi ellers gjøre? Vi har ikke penger, så vi har ikke noe valg. Vi tar det vi får!»

Hva er på moten nå, minister Børge Brende?

I dag jobber jeg i Digni (se faktaboks, red). Det har vært rart å oppleve at vi har stilt samme spørsmål til den norske regjering de siste månedene. «Inona indray ny lamaody ao amin'ny ministere ao, Andriamatoa ministra Børge Brende?». Hva er prioriteringene?

> *Giverlandenes tematiske prioriteringer legger premissene for det som på fint heter lokalt initiativ, basert på lokalt behov.*

Hvilke tema skal vi fokusere våre prosjektsøknader på? Siden den nye regjeringen kom på plass i oktober, har bistandsaktørene ventet på de magiske ordene fra utenriksministeren. Ryktene begynte å svirre under valgkampen og begynte å krystallisere seg først på nyåret. Utdanning og jenter – det blir hovedsatsingen fra Norge fremover. Glem klima og miljø. Glem Hiv/Aids og malaria. Glem jordbruk. Glem matvaresikkerhet. Dernest har regjeringen varslet landkonsentrasjon. I flere måneder har vi ventet på hvilke land som faller utenfor – og hvilke som faller innenfor Norges satsing. Selv er jeg selvfølgelig spent på å se hvordan samarbeidet Norge – Madagaskar kommer til å utvikle seg. Blir det videreføring av stat-til-stat samarbeidet? Hva med støtten gjennom FN-systemet og gjennom ikke statlige organisasjoner? Vi tar det vi får!

Jeg har ingenting imot utdanning og jenter. Tvert imot. Jeg vokste opp i et hjem der mantraet var at utdanning var eneste vei ut av fattigdommen. Så mine foreldre var blant dem som gjorde alt for at jeg skulle få meg en utdannelse. Slikt sett er jeg helt på linje med Børge Brende. Men hva det gjør med deg, når du blir tvunget til å la egne prioriteringer bli styrt av andre, fordi du ikke har råd til noe annet? Hva gjør det med meg når jeg ikke har muligheten til å velge noe annet enn det andre mener er bra for meg?

Kan mottakeren si nei?

Da jeg, som 20-åring og fattig student kom fra Madagaskar til Norge, fikk jeg

ofte klær og andre praktiske ting av andre. Noe var nytt, men jeg fikk oftere ting som andre ikke ville ha. I begynnelsen var jeg takknemlig og syntes det var flott. De dekte noen behov jeg hadde. Men etter hvert merket jeg at det gjorde noe med meg. Jeg ble formet etter mine giveres stil, og visste ikke lenger hva jeg egentlig likte og ikke likte. Ikke kunne jeg si nei heller fordi jeg ikke hadde råd til å kjøpe så mye nytt. Etter hvert som jeg fikk litt mer å rutte med, fant jeg ut at jeg måtte stålsette meg og begynne å si nei, også til nye ting. Rollen som passiv mottaker begynte å gå på min verdighet og selvstendighet løs. Det var ikke alltid greit å si nei, fordi det hendte at jeg følte meg utakknemlig, og at jeg fornærmet den som ga. Vedkommende hadde jo omsorg for meg. Det ble først nei til alt - jeg måtte finne meg selv, min identitet. Etter flere år ble jeg åpen for å ta imot gaver igjen. Men denne gangen var det annerledes. Nå kunne jeg velge å si nei. Det ga meg en opplevelse av selvrespekt og verdighet.

> ***Hva det gjør med deg, når du blir tvunget til å la egne prioriteringer bli styrt av andre, fordi du ikke har råd til noe annet?***

Penger er makt

Det er litt på samme måte i bistandsverden, tenker jeg. Noen er givere og andre er mottakere. Noen hjelpere og andre hjelpemottakere. Vi liker ikke disse begrepene, og prøver å finne noen mer tidsriktige og politisk korrekte. I dag snakker vi om samarbeidspartnere der to eller flere parter forplikter seg på et samarbeid for å nå et mål, der idealet er et samarbeid preget av gjensidig tillit, gjensidig avhengighet og likeverd. Det sies også mye fint om lokalt eierskap, inkluderende utviklingspartnerskap, åpenhet og ansvarlighet. Men uansett hvordan vi snur og vender på det, er penger makt.

> ***Rollen som passiv mottaker begynte å gå på min verdighet og selvstendighet løs.***

Den som gir, sitter med pengene har makten, særlig når motparten ikke har råd til å si nei. Makt til å bestemme hva som skal gis, hvordan og når det skal gis, og hvordan pengene skal brukes. Hvor mye penger bistandsaktørene – og dem de ønsker å hjelpe, kan få de neste årene hvis de fokuserer på det som er på moten nå. Jeg liker det ikke. Men slik er det enten vi vil eller ikke. Og det gjør noe med oss.

Mottakerens ansvar

Men mottaker har også ansvar. Og mottaker i denne sammenheng er like mye de organisasjonene som tar imot penger fra Norad og de nasjonale organisasjonene de samarbeider med, som de som sitter i den andre enden av kjeden ute på landsbygda på Madagaskar. Ansvar for å peke på det som er de mest reelle behovene akkurat nå for dem det gjelder. Ansvar for å si ifra om at vi trenger tid og langsiktig satsing for å nå ambisiøse mål. Ansvar for å løfte fram behovet for lokalt eierskap og engasjement uansett motetrend i bistandsbransjen. Ansvar for ikke å ta imot hva som helst, og å våge å si nei takk når det kreves. Det har med verdighet og selvrespekt og gjøre. Det burde være moteord som aldri går av moten.

«Inona indray ny lamaody any Norvezy any, Madame Lilliann?" - "Ny fianarana sy ny vehivavy e! Ary inona kosa no lamaody any Madagasikara any, Madame Rasoa?" – «Ny ady amin'ny kolikoly e!"

«Hva er på moten i Norge for tiden, Madame Lilliann»? – « Utdanning og jenter! Og hva er moteordet på Madagaskar, Madame Rasoa? – «Kampen mot korrupsjon!».

FAKTA

Lilliann Eliarisoa Razafimandimby Våje jobber som seniorrådgiver i Digni. Digni er en paraplyorganisasjon for 19 norske misjonsorganisasjoner som jobber med langsiktig bistandsarbeid i 40 land i Asia, Afrika og Latin Amerika. Hun er gassisk statsborger, født i Norge, oppvokst på Madagaskar, studerte økonomi og ressursforvaltning ved tidligere Ås landbrukshøgskole, har vært ansatt i Det Norske Misjonsselskap i 11 år, og vært misjonær i Etiopia og Madagaskar i hhv 2 og 7 år. Sammen med sin norske mann og deres tre barn, flyttet hun tilbake til Norge i 2012.

Årsmøte med nye tanker

Lørdag 15. mars fant ca. 70 VNM entusiaster veien til kantinen til Stavanger kommune for å delta på årsmøtet. For mange var dette blitt en tradisjon, men noe var likevel nytt i år.

TEKST: LILLIANN E. RAZAFIMANDIMBY VÅJE

Gamle kjente fant sammen, mens nye ansikter ble ønsket velkommen. Noen hadde kommet langveisfra, men mange kom fra Stavanger og omegn. Småpraten gikk livlig, både i matkøen og rundt bordene. Etter deilig kinamat som VNM Vest hadde stelt i stand, gjorde de sitt årsmøte unna i rekordfart. Deretter ledet Generalkonsul Finn Andresen forsamlingen stilfullt inn i hovedforeningens årsmøte.

Strategidokument

Nytt i år var foreningens nye ansikt utad. Arild Øystese Hansen ble valgt til ny leder for VNM i 2013. Dette var hans første årsmøte som leder. Han presenterte hovedpunktene i årsmeldingen. Hansen kunne blant annet fortelle at vi nå er oppe i ca 600 medlemmer, og at antallet er økende. I likhet med tidligere år, har hovedstyret i 2013 engasjert seg i lobbysaker vedrørende utviklingsbistand, særlig innen miljø og politikk. Det siste året har hovedstyret også jobbet med et strategidokument. Godt forankret i grunnlaget som hans forgjenger, Øyvind Dahl, la til rette for, tok Hansen med seg nye spennende tanker rundt strategitenkning. Det ble presentert på møtet.

Strategidokumentet tar utgangspunkt i VNMs formål og vedtekter. Foreningen ønsker å bidra til norsk diplomatisk tilstedeværelse på Madagaskar og å søke informasjon om forhold som kan bidra til utvikling og kommunisere dette i aktuelle fora og til sentrale personer. Videre ønsker VNM å bli et ressurs- og kompetanseforum for norske NGOer og myndigheter. For å bidra til vennskap, utveksling og samarbeid mellom Norge og Madagaskar, ønsker VNM å fortsette å arrangere regelmessige medlemsmøter og konserter. Nye tanker er at VNM ønsker å vise omsorg for gassisk ungdom i Norge, og muligens opprette eget fond til bruk for medlemmer som ønsker å gjennomføre spesifikke aktiviteter knyttet til VNMs målsetting og strategi. Informasjon til aktuelle norske NGOer og bedrifter om muligheter for etablering på Madagaskar er også nevnt. Ellers fortsetter vi å informere om Madagaskar i Norge gjennom medlemsblad, lobbyarbeid, foredrag, og artikler, kronikker og kommentarer i diverse tidsskrifter.

Valgresultatet

Årsmøtet vedtok at Stavanger kommune skal ha fast sete i hovedstyret fra nå av. Det samme gjelder for foreningen for gassere i Norge, FIMANOR. Etter at valgresultatet ble kunngjort, ble det klart at hovedstyret vil ha følgende sammensetning fram til årsmøtet i 2015: Arild Øystese Hansen (leder), Lilliann E. Razafimandimby Våje (nestleder), Jakob Vea (kasserer), Guro Veum (sekretær), Olav Stav (representant fra Stavanger kommune) og Christiane Marie Ødegård (ny). Det er enda ikke klart hvem som vil stille fra FIMANOR. Bård Bakke og Christian Razafimahatombo ble gjenvalgt som varamedlemmer, mens valgkomiteen består av Arve Lund, Arnhild Fjose og Bjørn Sverre Lie (ny).

Årsmøtefest med filmkamera på Madagaskar

Etter det ordinære årsmøtet ble det duket for fest med foredraget «Med filmkamera på Madagaskar», en hilsen fra Norges generalkonsul på Madagaskar, Arild Bakke, sanginnslag fra den gassiske musikeren Rivo Noarivelo, og sosialt samvær.

Hallgeir Skretting og Turid Borgen fortalte om sine erfaringer med å lage reportasjer på Madagaskar. De er filmfotograf og journalist, og har besøkt Madagaskar flere ganger for å lage TV-programmer. Hallgeir og Tu-

Hovedstyremedlemmer 2014-2015: f.v.: Olav Stav, Lilliann E. Razafimandimby Våje, Jakob Vea, Arild Hansen, Bård Bakke og Guro Veum. (Christiane Marie Ødegård og Christian Razafimahatombo var ikke tilstede da bildet ble tatt).

rid har lang erfaring fra NRK og arbeider nå ved Universitetet i Stavanger. Ifølge disse to er det ikke mange journalister som lager reportasjer fra Madagaskar – det fredelige landet langt, langt borte. Fra mye skepsis tidligere, er likevel interessen for øya på vei tilbake. Det er de med på å bidra til. En historisk misjonsfilm om gutten Koto blir snart å se på norske skjermer.

Arild Bakke, Norges generalkonsul på Madagaskar, hadde ferske nyheter fra Madagaskar og takket for mot og engasjement i VNM. Han snakket om den politiske situasjonen etter at den nye presidenten ble innsatt 25. januar. Et høydepunkt kom på slutten, da Nils Kristian Høimyr overrakte ham en kopi av et maleri som viser det første bibelarket som ble trykt på den første pressen på Madagaskar. Dette bildet skal vises fram sammen med en bit av martyrbibelen som finnes på museet på Lovasoa.

Musiker Rivo Noarivelo med band avsluttet festen med fengende gassiske rytmer.

Hovedstyret vil takke VNM vest for flott arrangement. Vel møtt i Oslo neste år!

Rivo Noarivelo med band.

Ny bok: Gulrot bedre enn pisk

Vær snill mot oksen din, så gjør den jobben bedre! Dette er kvintessensen i en ny bok skrevet for gassiske jordbruksskoler. Ny famolahana omby miasa (Å trene arbeidsokser) er skrevet av Kjell Dale og blir tilgjengelig i disse dager.

TEKST: HENRIK S. GRYDELAND

- Den tradisjonelle gassiske måten å trene okser på, er å utmatte dyret slik at det til slutt blir medgjørlig. Dette er både slitsomt og farlig, forteller Kjell Dale. I boken skriver han om en bedre og mer effektiv metode for å trene okser slik at de blir trygge og lette å jobbe med: - Metoden vi bruker går ut på å roe ned dyret sånn at det lærer tillit, forteller Dale. I boken er det beskrevet teknikker for å få dette til. For eksempel ved å gi dyret mat, å ta på dyret, å bruke grime på hodet for å nevne noe. Hovedprinsippet er å bruke stemmen, kroppen og en pinne samtidig, for å gi tegn og kommandoer. Målet er at dyret skal lystre bare ved bruk av ord. Det er bedre enn pisken. Hvis oksen er trygg på eieren lærer den mer effektivt og raskere.

- Gassiske bønder har jo drevet med oksedrift i sikkert hundrevis av år. Man skulle jo tro at de kan dette?
- Mange bønder er veldig flinke og mye av denne kunnskapen er allerede i bruk, men den har aldri blitt systematisert i en lærebok før.

I tillegg til å lære bort treningsteknikker inneholder boken stoff om flere måter å bruke okser effektivt på: - Redskapene til okser har tradisjonelt vært kjerre, plog og harv. Utviklingen har stått stille teknologisk. Men okser kan brukes til flere arbeidsoperasjoner. Min tidligere kollega på Tsarafototra, Lars Olav Bøe, har skrevet om maskinlære tilpasset oksedrift.

Lært i USA

Riktignok har Kjell Dale vokst opp på en gård, men det var ikke okser og kjerre som var rådende da han trådte sine barnsben på Karmøy.
Hva har vært hans vei inn i kunnskap om dette?
- I 1996 dro jeg og familien ut til jordbruksskolen Tsarafototra i Morondava der jeg skulle jobbe i tre år. Før jeg dro dit, tilbrakte jeg tid på et senter i USA som heter Tillers International som ligger i Michigan. De har systematisert og samlet gamle tradisjoner i USA om oksedrift, og er trolig blant de eneste som driver med sånt. Jeg hørte om Tillers av min amerikanske kones slektninger som hadde jobbet i det amerikanske fredskorpset. Jeg tenkte at dette kunne være nyttig kunnskap på Tsarafototra.

Senere, i 2008, var Kjell Dale seks uker i Uganda sammen med lærere fra Tillers. Der lærte han bort oksedrift til flyktninger som skulle begynne med oksedrift igjen etter 20 år som flyktninger.

- I 2012 spurte Tor Ringsbu, som også har jobbet med jordbruk på Madagaskar, om jeg kunne skrive denne boken siden dette ikke er et fag på jordbruksskolene. Jeg begynte arbeidet med manuset og dro også til Madagaskar der vi underviste i teknikkene på jordbruksskolene Tombontsoa i Antsirabe og Fihaonana i Vohipeno.
- Hvordan var reaksjonen?
- Folk var positive og begynte umiddelbart å bruke teknikkene på nyinnkjøpte dyr.

Smånytt

Ny bok: MAMA HAR IKKE FØDT MEG

Lillian Wirak Skow: «Mama har ikke født meg. Fortelling fra Afrika». LIV forlag (2013).

Lillian Wirak Skow er misjonærbarn og har tidligere gitt ut boken "Veloma Madagasikara"(2003) om hennes egen oppvekst på Madagaskar. Nå er hun ute med boken "Mama har ikke født meg. Fortelling fra Afrika".

Med utgangspunkt i besøk i en landsby på Vest-Madagaskar har hun i romanform skildret levekår og hendelser. Boka er ikke en roman, men en dokumentarisk fortelling basert på notater gjort de ukene oppholdet varte. Gjennom utvalgte personer skildrer hun et helt miljø hvor tradisjoner, relasjoner, tanke- og talemåter er utviklet i en overlevelseskultur.

Fortellingen avgrenses i tid av besøkets varighet, og handlingen er bygget over personer
Skow har møtt og blitt glad i. Boken gir et realistisk innsyn i livsprosjektet og i arbeidsforholdene til en norsk misjonær-kvinne utenfor allfarvei. Handlingen veksler mellom å formidles fra et barneperspektiv og fra fortellerens.

Aktiv gassisk deltakelse på NMS Generalforsamling

Madagaskar kommer til å bli svært synlig i Oslo den 2. til 6. juli i år. Over tredve gassere kommer til å være aktive på ulike måter på Sommerfest & Generalforsamling i regi av Det Norske Misjonsselskap (NMS) i Tigerstaden. Tolv medlemmer av militærkoret Lova - som har tatt folk med storm tidligere - vil delta med friske sanger og rytmer på forskjellige arrangementer. I tillegg vil prosjektleder Antoine vil fortelle om utviklingskonseptet *Use Your Talents*, som nå går sin seiersgang mange steder på Madagaskar og er blitt presentert i ulike sammenhenger internasjonalt det siste året. Representanter fra døvemiljøet vil gi et innblikk i nye planer og arbeidsmåter for å gi hørselshemmede et verdig liv. I tillegg har en gruppe på 18 kvinner betalt billettene til Oslo på egen hånd med midler oppspart i gjennom nesten ti år. Denne dynamiske kvinnegruppen fra Ambatovinaky, Antananarivo, vil bli å finne på stand på Ekebergsletta, foruten at de vil sette farge på arrangementet på ulike måter.

25 årsjubileum for Vennskapsbysamarbeidet mellom Antsirabe og Stavanger

Vi kan feire 25. årsjubileum for Vennskapsbysamarbeidet mellom Antsirabe og Stavanger i år. Vennskapsavtalen ble undertegnet av ordførerne Leif Måsvær og Jeanoni Andriamanga i Antsirabe 25. februar 1989. Den gangen fikk alle skoleelevene i Antsirabe fri for å delta i feiringen med sang og barnetog og avdukingen av bysten av misjonær Torkild Rosaas på Rosaasplassen foran den gamle misjonsstasjonen. På grunn av krisen har ikke Antsirabe noe folkevalgt styre i dag. Men det skal arrangeres valg på ordfører og nytt kommunestyre i oktober. Stavangers varaordfører Bjørg Tysdal Moe og VNM-styremedlem Olav Stav planlegger en reise til Antsirabe i november, og vil da invitere ordfører og medlemmer av det nye demokratisk valgte bystyret til 17. mai-feiring i Stavanger i 2015.

NY LEDER I VNM ØST

På vårt årsmøte i februar 2014 ble Arve Lund valgt til ny leder av lokallaget på Østlandet. Han har vært i styret lenge og har mye erfaring fra foreningsarbeidet. Møtet takket Bjørn Sverre Lie for innsatsen som leder og styremedlem i mange år. Siden det ble vedtatt ny valgordning på hovedforeningens årsmøte i Stavanger, så betyr det at lokalstyrene og valgkomiteene får en utfordring om å tilpasse valgene våren 2015 etter den nye ordningen.

HVORFOR SULTER GASSERNE ?

På VNM ØSTs møte i april fikk forsamlingen innblikk i hva som kirke og bistandsarbeidere gjør for å bedre mattilgangen og dyrkingsmulighetene på Øya vår. Det er oppmuntrende at vi lykkes i å hjelpe fram matproduksjonen i et land, som har hatt det vanskelig på mange felt i de siste årene. Arne Dragsund, tidligere jordbruksmisjonær fenget den store forsamlingen med sine tanke-
vekkende ord og bilder.

UTFLUKT SØNDAG 15. JUNI

Styret ønsker velkommen til forsommertur til Lies hytte på Hvaler søndag 15.juni fra kl. 14 og utover. Ta med mat, drikke og godt humør. Veibeskrivelse sendes på email. Ellers fås den i papirutgave hos leder Arve Lund.

Bjørn Sverre Lies hytte-adresse. er Strandbakken 31, Asmaløy. Tlf. 901 90 951.
Buss fra Oslo busssterminal, TIMEekspressen nr. 6 til Skjærhalden, Hvaler. Buss-stopp: Rød, Asmaløy, ca. 5 min å gå til hytta. Gi beskjed og vi møter dere.

BÅRD BAKKE FORTSETTER I VNM VEST

Bård Bakke ble gjenvalgt som leder på årsmøtet i VNM Vest i mars.

DISTRIBUERT AV POSTEN NORGE
posten
NORGE P.P. PORTO BETALT

B ØKONOMI ÉCONOMIQUE

RETURADRESSE: JAKOB VEA, KAIGATEN 90, 4280 SKUDENESHAVN